

В запропонованій схемі передування семінарського обговорення теми є мотивацією «включення» студентів в зміст та складові історико-політичної проблем, що розглядаються.

Семінар. Організація семінару повинна включати такі складові:

1. Підготовка методичних матеріалів до семінарських занять, які передують лекціям (основні проблеми, література, теми та проблеми доповідей з врахуванням «країно походження» студентів тощо).

2. Ініціювання студентів на пошуки національних трактувань загальних процесів політичної історії світу.

3. Семінар організовується в формі конференції, яка передбачає, що вибраними головуючими семінару є самі студенти (1 — 2 ч.), а викладач виконує роль «арбітра».

4. Оцінка «арбітра» (викладача) зводиться до підведення висновків та рекомендацій, тобто кінець семінару не передбачає виставлення оцінок, хоча кращі відповіді та ефективність головуючих конференції заохочуються.

Лекція. Тут потрібно звернути увагу на те, що:

а. домінуючою формою буде «диктант» (проблема мови);
б. деякі аспекти проблеми були розглянуті на попередньому семінарському занятті;

с. повинні бути узагальнені та оцінені найбільш важливі (з точки зору сучасної політичної історії) погляди щодо проблеми, яка розглядається.

Семінар-контроль. На наш погляд, цю форму можна вважати дещо проміжною між «модулями». Контроль повинен охоплювати 2 — 3 теми. Форми такого семінару можуть бути різноманітними, але 20 — 25 хвилин письмова робота, на нашу думку, повинна бути.

Узагальнюючи, ще раз потрібно підкреслити, що методика «семінар — лекція — контроль» не є інновацією, це один з можливих напрямків підвищення ефективності навчального процесу, який при певному методичному опрацюванні спроможний довести свою корисність.

Т. Г. Яременко, ст. викл.
кафедри української мови та літератури

ДЕЯКІ ЛІНГВІСТИЧНІ АСПЕКТИ ФОРМУВАННЯ ФАХОВОГО СЛОВНИКА МАЙБУТЬОГО ЕКОНОМІСТА

Політичні, економічні, соціальні трансформації, які відбуваються в Україні, здійснюють суттєвий вплив на розвиток системи вищої освіти.

Складна соціально-економічна ситуація в країні, яка обумовлена радикальним реформуванням в усіх сферах життя суспільства, ставить перед навчальними закладами ряд важливих питань.

В умовах, коли державне керівництво не може визначити кількісні і якісні вимоги до випускників, сприяти успішній підготовці для подальшого працевлаштування молодих спеціалістів повинні навчальні заклади.

Знайомлячись з вимогами підприємств, різних фірм до молодих спеціалістів, вуз коректує на цій основі свої програми, вдосконалює їх. Така діяльність набуває особливого значення в умовах переорієнтації української вищої школи на багаторівневу систему підготовки конкурентоздібних фахівців і запровадження освітніх стандартів.

Сучасна освічена людина не може обмежитись тільки вузько-професійними знаннями. Опанувати їхнім лінгвістичним інструментарієм є прикладом нагальної необхідності в сфері економіки.

Курс української мови фахового спрямування, запроваджений майже в усіх вищих навчальних закладах, спрямований на те, щоб студенти набули навичок укладання документів, засвоїли правописні норми.

Особливу увагу необхідно приділяти розширенню лексичного запасу. Адже розвиток мови, хоча й відбувається за своїми особливими законами, накликає зміни в житті суспільства. Швидше, ніж інші компоненти мови (фонетика, граматики), реагує на ці зміни словниковий склад мови. Він є найбільш рухливим.

Невід'ємною частиною української мови фахового спрямування має стати лексико-семантичний предметний мінімум. Нормативний словник сьогоdnішнього студента-економіста складається в основному з термінів, інтернаціональних слів, що є цілком закономірним в умовах нашого сьогодення.

Саме у фінансовій науковій термінології відбулися суттєві зміни. У зв'язку з колосальними зрушеннями в області політики і економіки, з проникненням системи «Інтернет» в наше суспільство, сфера наукової, технічної лексики значно розширюється. Широке застосування отримують такі слова, як факс, модем, адаптор, процесор, коносамент, канцелінг. Деякі з них вживаються без перекладу (GRP's — BOK — валовий оціночний коефіцієнт). Відбувається термінологізація літературної мови: до неї входять не окремі лексеми, а групи, серії термінів.

Надійно увійшли в політичну сферу нашого життя слова іншомовного походження: президент, спікер, парламент, мер. Аналіз навіть деяких вищезгаданих прикладів дозволяє зробити ви-

сновок про те, що в них знаходить відображення закон економії мовних ресурсів — прагнення до стислості, точності, влучності (порівняємо: голова міської ради — мер). Розширилось значення деяких лексем (адміністрація, біржа). Деякі запозичення змінили своє стилістичне забарвлення (кадетська партія і под.).

При розробці практичних завдань з курсу української мови ділового спрямування необхідно враховувати те, що фінансові, юридичні, медичні, технічні термінологічні групи все більше доповнюються новими лексемами (жиро, конто, оферта, таймшит, іпотечний банк, консалтинг та ін.). у добу творення нової держави, яка характеризується небувалим піднесенням політичної і національної самосвідомості, поживаються давні і виникають нові зв'язки між нашою та іншими країнами. Тому сучасна українська мова невинно поповнюється запозиченнями з різних мов.

Місце іншомовних слів, їх подальша доля в українській мові однакові й визначаються їх призначенням. За ступенем проникнення у словниковий склад запозичення можна розділити на дві групи. До першої з них входять слова, які не мають потреби в українських відповідниках (телефон, фотографія, мікроскоп, аеропорт і т. д.). Такі лексеми, як слухалка, світлина, дрібногляд, літовище, стилістично марковані. Їх використання в офіційно-діловому і науковому стилях неприпустиме. До другої групи входять запозичення, які добре відомі багатьом мовцям. Але маючи українські відповідники, доцільніше було б використовувати їх. Необдумане, недоречне вживання іншомовної лексики звучить інколи просто анекдотично. Так, в одній із газет читаємо: «презентація церкви» СУМ (т. УП, С. 532) дає таке тлумачення: презентація — «пред'явлення до відшкодування виплати грошового документа».

Щоб оволодіти термінами, запозиченнями, потрібно частіше звертатися до словників української мови, етимологічних словників, синонімічних словників, словників іншомовних слів. Лексико-семантичний рівень студентів можна підвищувати за допомогою коментованого читання підібраних викладачем статей, словникової роботи, укладення службових листів, ділових пропозицій, бізнес плану. При вивченні курсу української мови фахового спрямування треба скористатися нашою сучасною науковою і науково-популярною літературою. В ній є прекрасні зразки, в яких поєднуються глибина думки, чіткість, прозорість і влучність. Науково-популярна література, преса активно сприяють демократизації лексики іншомовного походження, вживання якої цілком виправдане умовами сьогодення. «Бізнес», «Галицькі кон-

тракти», «Капітал», «Персонал» — далеко не повний перелік газет та журналів, які насичені економічними термінами. І якщо запозичення, які є дублетами до українських слів, що можуть вживатися у будь-якому контексті, не збагачують мови, збіднюють її, інколи навіть псують стиль викладу; то терміни, інтернаціональні слова, які вживаються одночасно у багатьох мовах з одним і тим же значенням, — це важливий чинник прогресу, взаєморозуміння між людьми.

Такі важливі питання мовної культури, як чистота мови, межі вживання в ній запозичень, ступінь засвоєння і поширення цих слів, повинні обов'язково враховуватись при вивченні курсу з української мови.

Українська мова, щоб задовольнити всі потреби суспільства, повинна бути добре організованою, мати нормований словник, загальноживані граматичні форми, усталену вимову й правопис, які є обов'язковими для всіх, хто нею користується.

І. А. Ярошевич, викл.
кафедри української мови та літератури

ШЛЯХИ І МЕТОДИ АКТИВІЗАЦІЇ НАВЧАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ ВИВЧЕННЯ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ СТУДЕНТАМИ БЛИЗЬКОГО ЗАРУБІЖЖЯ

До числа важливих проблем, які викликають певні труднощі у практиці викладання української мови як іноземної, слід віднести проблему пошуку шляхів і методів підвищення ефективності навчального процесу, його активізації у напрямку досконалого її вивчення російськомовними студентами. Передусім викладач повинен сконцентрувати всі свої зусилля на чіткє планування роботи, адже у відносно короткий термін вивчення зазначеної дисципліни студенти повинні оволодіти активним словниковим запасом української мови, засвоїти основні правила вимови й орфографії слів. Граматичні форми, правила сполучуваності та ін., що в сукупності сприятиме виробленню в них навичок культури мови як в усній, так і письмовій формах. Чіткє планування робочої програми, значна частина якої передбачає самостійне опрацювання матеріалу студентами, — один із важливих кроків до успішної співпраці викладача і студентів у цьому напрямку.